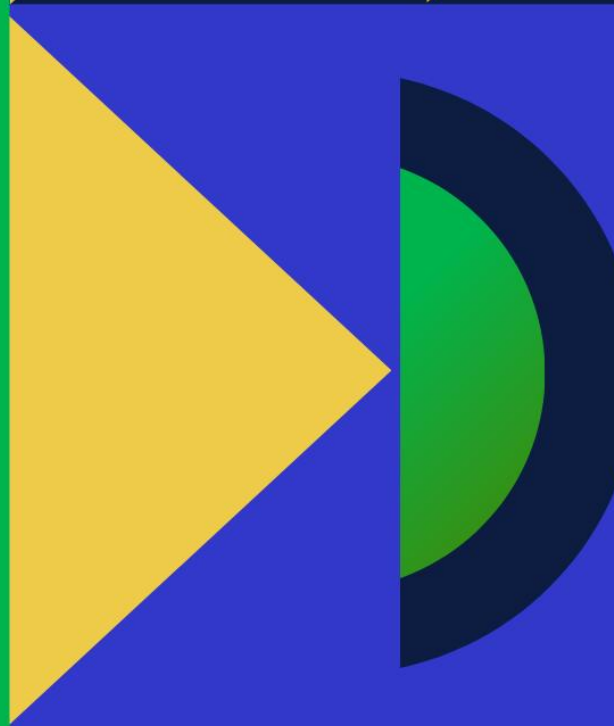
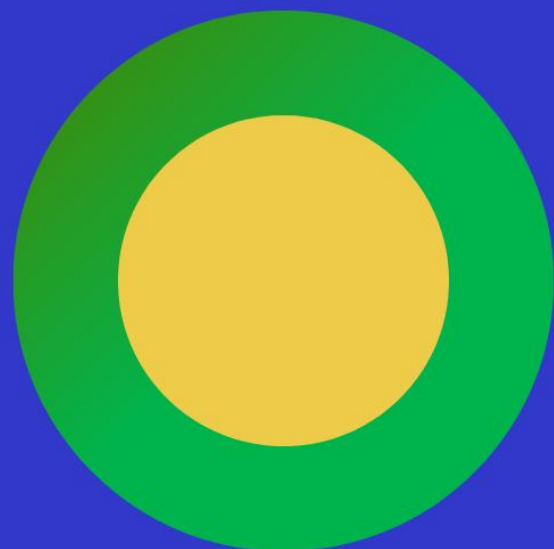

PILOT AZC- DOET!

Een evaluatie onderzoek
naar de impact en
doeltreffendheid van de
pilot AZC-Doet! in
Hardenberg

2025

vizier
gericht op discriminatie & diversiteit

Colofon

Auteurs:

Marleen Hasselt, Ruth Wiertsema, Juliana Peerboom

Opdrachtgever:

Stichting InBeeld

Uitvoerende organisatie:

Stichting Vizier

Publicatiedatum:

Augustus 2025

Vormgeving:

Stichting Vizier

Contact:

Stichting Vizier

Arend Noorduijnstraat 15

6512 BK Nijmegen

Onderzoek@vizieroost.nl

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Hoofdstuk 1. Inleiding.....	4
1.1. Aanleiding.....	4
1.2. Onderzoeksvragen	4
1.3. Projectbeschrijving	4
1.4. Leeswijzer	5
Hoofdstuk 2. Onderzoeksaanpak.....	6
2.1. Theorie	6
2.2. Methode	7
2.3. Steekproef en representativiteit	8
Hoofdstuk 3. Ervaringen van de opdrachtgevers.....	11
Hoofdstuk 4. Houding tegenover azc-bewoners	16
4.1. Emotie	16
4.2. Bedreiging of verrijking	17
4.3. Gedragsintentie	18
4.4. Evaluatie beleid opvang asielzoekers	19
4.5. De veranderende houding tegenover azc-bewoners.....	20
Hoofdstuk 5. Succesfactoren en verbeterpunten	23
5.1. Succesfactoren	23
5.2. Verbeterpunten	24
5.3. Voorwaarden voor succesvolle herhaling.....	25
Hoofdstuk 6. Conclusie	27

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Stichting InBeeld Hardenberg heeft in samenwerking met stichting De Stuw de pilot AZC-Doet! uitgevoerd. Deze pilot biedt bewoners van een asielzoekerscentrum (azc) de mogelijkheid om kortdurend vrijwilligerswerk te doen bij lokale organisaties en inwoners in de omgeving van Hardenberg.

Bij de start van de pilot sprak Stichting InBeeld de wens uit om te onderzoeken hoe de verschillende betrokken partijen de pilot ervaren en of deze bijdraagt aan een positievere houding ten aanzien van asielzoekers. Eind 2023 heeft InBeeld het onderzoeksteam van stichting Vizier de opdracht gegeven om dit onderzoek uit te voeren. Dit rapport is het resultaat van dat onderzoek, dat van eind 2023 tot begin 2025 plaatsvond.

1.2. Onderzoeksvragen

Om antwoord te geven op de vragen van stichting InBeeld is de volgende onderzoeksvraag leidend geweest:

Hoe wordt de pilot AZC-Doet! ervaren door opdrachtgevers¹ en organisatoren², en welk effect heeft deze op de houding van opdrachtgevers ten aanzien van azc-bewoners?

Deze onderzoeksvraag wordt in dit rapport beantwoord met behulp van de volgende deelvragen:

- *Hoe ervaren de opdrachtgevers het contact met de vrijwilligers en het vrijwilligerswerk wat bij hen heeft plaatsgevonden?*
- *Veranderd de houding van opdrachtgevers ten opzichte van azc-bewoners tijdens hun deelname aan de pilot? En welke factoren dragen bij aan een eventuele verandering?*
- *Wat zijn succesfactoren en verbeterpunten van deze pilot?*

1.3. Projectbeschrijving

In 2016 opende het asielzoekerscentrum in Hardenberg aan de Jachthuisweg. Het azc biedt onderdak aan gemiddeld 680 tot 700 bewoners. Tijdens hun asielprocedure mogen azc-bewoners vanwege wettelijke beperkingen geen betaald werk doen. Toch willen velen van hen graag actief zijn. Vrijwilligerswerk biedt hierin een mogelijkheid om iets bij

¹ Met opdrachtgevers worden zowel organisaties als inwoners van Hardenberg bedoeld die hulp van azc-vrijwilligers hebben gehad.

² De organisatoren zijn stichtingen InBeeld en De Stuw.

te dragen aan de samenleving en kan ook helpen met taalverwerving en integratie. Hoewel er via de Meedoenbalie al een mogelijkheid bestaat voor vrijwilligerswerk, is deze niet toereikend. Er is weinig budget beschikbaar, waardoor slechts een klein deel van de azc-bewoners kan deelnemen. Bovendien richt de Meedoenbalie zich vooral op langdurige projecten, terwijl azc-bewoners juist regelmatig naar een andere locatie worden overgeplaatst waardoor langdurige projecten niet passend zijn voor hen.

Tegelijkertijd is er in Hardenberg een groeiende behoefte zichtbaar. Welzijnsstichting De Stuw ontvangt steeds meer hulpvragen van kwetsbare inwoners in Hardenberg. Hun bestaande vrijwilligersteam kan deze toenemende vraag niet altijd aan.

Om in op beide situaties in te spelen, ontwikkelde stichting InBeeld het project *AZC-Doet!* InBeeld is actief in Hardenberg met een laagdrempelige ontmoetingsplek waar veel azc-bewoners gebruik van maken. De pilot stelt deze bezoekers van InBeeld in staat om kortdurend vrijwilligerswerk uit te voeren bij inwoners van Hardenberg die hulp nodig hebben. Bijvoorbeeld bij tuinwerkzaamheden of verhuizingen.

Voor de pilot werkt InBeeld samen met stichting De Stuw. Wanneer De Stuw een hulpvraag ontvangt die niet door hun vaste vrijwilligers kan worden opgepakt, vragen zij de hulpvrager of die openstaat voor hulp van azc-bewoners. Bij een positief antwoord wordt de hulpvraag doorgezet naar InBeeld. Een medewerker van InBeeld bezoekt vervolgens de hulpvrager om in kaart te brengen wat de hulpvraag precies is, of er gereedschappen en materialen nodig zijn, en of de vrijwilligers voorzien kunnen worden van wat eten en drinken. Enkele weken later voert een groep azc-bewoners, begeleid door een maatschappelijk werker van InBeeld, het vrijwilligerswerk uit.

1.4. Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 beschrijven we de theoretische achtergrond, de onderzoeksaanpak en de samenstelling van de steekproef. Hoofdstuk 3 gaat in op de ervaringen van opdrachtgevers met het ontvangen van hulp van azc-bewoners. In Hoofdstuk 4 analyseren we of en hoe het contact met azc-bewoners heeft geleid tot veranderingen in houding bij opdrachtgevers. We onderzoeken dit aan de hand van vier thema's: emotie, bedreiging of verrijking, gedragsintentie en opvattingen over asielopvang. Hoofdstuk 5 bespreekt de succesfactoren van het project en de verbeterpunten, evenals de aanbevelingen voor een succesvolle herhaling. Tot slot vatten we in Hoofdstuk 6 de belangrijkste conclusies samen.

Hoofdstuk 2. Onderzoeksaanpak

2.1. Theorie

De onderzoeksaanpak is gebaseerd op de contacttheorie van Gordon Allport, een belangrijke theorie binnen de sociale psychologie en sociologie.³ De contacttheorie stelt dat wanneer een individu uit een groep contact heeft met individuen uit een andere groep, een positievere houding ontstaat tegenover deze andere groep als geheel. Interpersoonlijk contact helpt stereotype vooroordelen over de andere groep verminderen net als conflicten tussen de groepen. Volgens de theorie zijn er wel een aantal voorwaarden waar het contact aan moet voldoen, wil het vooroordelen en conflicten verminderen:

- Gelijke status: er bestaat geen hiërarchie tussen de groepen, zodat geen enkele groep zich bedreigd voelt door de andere en gelijkwaardig zijn aan elkaar.
- Gemeenschappelijke doelen: door een gemeenschappelijk doel worden de groepen sneller verenigd. Het doel kan verschillende vormen aannemen, zoals samen een probleem oplossen of een doel dat beide groepen ten goede komt.
- Samenwerking: het contact tussen de groepen moet niet gaan om competitie, maar om samenwerking. Wanneer individuen uit verschillende groepen samenwerken aan een gemeenschappelijk doel, kan dit bijdragen aan de positieve relatie tussen de groepen.
- Ondersteuning van autoriteiten, wetten en sociale normen: wanneer autoriteiten, wetten en/of sociale normen ondersteunend zijn voor het contact tussen de groepen kan dit stimulerend zijn voor een positieve ervaring.
- Persoonlijk contact: de individuen van de verschillende groepen moeten elkaar persoonlijk leren kennen, zodat de stereotypen en vooroordelen over gehele groep verminderd worden.
- Positieve ervaringen: positieve ervaringen tussen individuen van de verschillende groepen zorgen ervoor dat de groepen elkaar leren waarderen en respecteren.

In de pilot AZC-Doet ontmoeten inwoners van Hardenberg en azc-bewoners elkaar. Volgens de contacttheorie zorgt dit contact, mits het aan de voorwaarden voldoet, ervoor dat er een betere relatie ontstaat tussen beide groepen. Ook zou dit vooroordelen tussen groepen verminderen. In dit onderzoek bekijken we of, en zo ja in welke mate dit is gebeurd. Deze veranderende houding hebben we gemeten op basis van verschillende stellingen. Deze stellingen hebben we geformuleerd met behulp van een al bestaand onderzoek van Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van het WODC.⁴ Door bestaande

³ Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison-Wesley.

⁴ Kuppens, T., Grootjes, F., Boendemaker, M., Gordijn, E., & Postmes, T. (2019). *Ongenoegen, migratie, gastvrijheid en maatschappelijke onrust*. WODC & Rijksuniversiteit Groningen.

en geteste stellingen te gebruiken, verhogen we de betrouwbaarheid van dit onderzoek. Dit onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen stelt dat houding gemeten kan worden door verschillende onderwerpen te bevragen. Deze onderwerpen bevragen wij in dit onderzoek ook. Dit zijn de volgende:

- Bedreiging of verrijking voor Nederland: de mate waarin respondenten azc-bewoners zien als een risico voor de Nederlandse óf juist als een waardevolle aanvulling op de samenleving.
- Steun voor het beleid: hoe positief of negatief respondenten staan tegenover het nationale en lokale beleid rondom asielopvang.
- Positieve emoties: gevoelens zoals hoop, empathie en medeleven met asielzoekers.
- Negatieve emoties: gevoelens van boosheid, angst of onrust over de aanwezigheid van azc-bewoners in de samenleving.
- Emoties: gevoelens van trots, schaamte, boosheid of blijdschap over hoe Nederland omgaat met asielzoekers.

Naast houding hebben we ook gekeken naar verschillende gedragsintenties. Waarbij we ons gefocust hebben op twee typen gedragsintenties:

- Acties voor asielzoekers: zoals helpen, begroeten, een praatje maken of vriendschap sluiten.
- Acties tegen asielzoekers: zoals buitensluiten, vermijden of actief tegen hun aanwezigheid protesteren.

2.2. Methode

Kwantitatief

Voor de evaluatie van de pilot is gebruik gemaakt van kwantitatief vragenlijstonderzoek. Hiervoor zijn twee vragenlijsten opgesteld, gericht op de opdrachtgevers. Beide vragenlijsten konden online worden ingevuld.

De eerste vragenlijst werd voorafgaand het vrijwilligerswerk ingevuld en bevatte vragen over onderwerpen als:

- Persoonlijke voorkennis van andere culturen dan de Nederlandse.
- Houding ten aanzien van asielzoekers.
- Persoonlijke kijk op het Nederlandse asielbeleid en asielzoekers.

De tweede vragenlijst werd een aantal dagen na het vrijwilligerswerk ingevuld en bevatte vragen over onderwerpen zoals:

- Het contact met de azc-bewoner en de ervaring met het uitgevoerde vrijwilligerswerk.

- Houding ten aanzien van asielzoekers
- Persoonlijke kijk op het Nederlandse asielbeleid en asielzoekers.

Beide vragenlijsten zijn in makkelijke taal (B1 Niveau) opgesteld zodat deze toegankelijk waren voor alle respondenten. Als een opdrachtgever hulp nodig had bij het invullen, kon de maatschappelijk werker van InBeeld hierbij helpen. De volledige vragenlijsten zijn opgenomen in het bijlage-document. De verzamelde data zijn geanalyseerd met behulp van beschrijvende statistiek, zoals gemiddelden en spreidingsmaten. Vanwege het beperkte aantal respondenten was het niet mogelijk om betrouwbaar gebruik te maken van inferentiële statistiek zoals significantietoetsen.

Kwalitatief

Om een beter beeld te krijgen van de verhalen en ervaringen van de betrokkenen, zijn er vier semigestructureerde interviews gehouden met opdrachtgevers. Deze opdrachtgevers hadden de mogelijkheid om in de vragenlijst aan te geven of ze bereid waren deel te nemen aan een interview. Op basis hiervan zijn vier respondenten geselecteerd. De interviews werden online of telefonisch afgenomen en duurden gemiddeld een half uur. De interviewvragen zijn te vinden in de bijlagen. Tijdens de gesprekken werden onderwerpen besproken als:

- De communicatie met InBeeld.
- Het contact met de azc-vrijwilligers.
- De tevredenheid over het uitgevoerde vrijwilligerswerk.
- Persoonlijke kijk op het Nederlandse asielbeleid en asielzoekers.

De interviews zijn met toestemming opgenomen, getranscribeerd en uitgewerkt tot uitgebreide analyseschema's waarin ervaringen en terugkerende thema's werden gecategoriseerd.

Daarnaast heeft er ook een focusgroep plaatsgevonden waar organisatoren van de pilot tussentijds evalueerden over het verloop hiervan. De focusgroep vond plaats in november 2024 en duurde ongeveer een uur. Na deze focusgroep hebben er telefonisch aanvullende gesprekken plaatsgevonden met de organisatoren. De focusgroep en aanvullende gesprekken zijn ook getranscribeerd, geanalyseerd en meegenomen in dit onderzoek.

2.3. Steekproef en representativiteit

Beschrijving respondenten

De eerste vragenlijst is ingevuld door 21 personen en de tweede vragenlijst door 17 personen. We hebben de twee vragenlijsten aan elkaar gekoppeld op mailadres. Op

basis hiervan konden de vragenlijsten van 9 personen gekoppeld worden aan elkaar. De leeftijden van de respondenten lopen uiteen tussen de 23 jaar en 88 jaar. Waarbij het gemiddelde ligt op 60 jaar. De personen die meedoen geven aan in het dagelijks leven de volgende situatie voor hen het best passend is: werkend met betaald werk/ zelfstandig ondernemer (7,1%), werkloos (3,6%), scholier (3,6%), arbeidsongeschikt (10,7%), gepensioneerd (17,9%), anders (10,7%) en bij de overige opdrachtgevers is het onduidelijk (53,6%). Er hebben meer vrouwen (61,5%) meegedaan dan mannen (38,5%). Daarnaast geeft een deel (7,2%) van de respondenten aan dat zijzelf of één van hun ouders buiten Nederland is geboren.

Respondenten hebben vaak hulp nodig voor fysiek zwaar werk. Zware spullen sjouwen of in de tuin werken is niet mogelijk vanwege ziekte, ouderdom, of het overlijden van een partner. Daarnaast zien we ook dat enkele respondenten een lager sociaal kapitaal hebben. Oftewel, ze hebben vanwege verschillende redenen ook niet altijd mensen in hun omgeving om te helpen met wat hen zelf niet meer lukt. Dit wordt ook benadrukt door een medewerker van De Stuw:

“Het zijn doorgaans mensen met een hulpbehoefte die zelf lichamelijk niet meer in een tuin iets kunnen doen. Ook mensen die geen netwerk hebben, bijvoorbeeld senioren die kinderen in het westen hebben wonen, mensen die geen kinderen hebben of geen contact hebben met de burens. Dat soort vragen komen binnen.”

In Tabel 2.1. zien we dat bijna alle opdrachtgevers normaalgesproken nooit of bijna nooit contact hebben met asielzoekers. Voor een klein aandeel van hen is dit anders. Zo verteld een respondent in het interview: *“Zelf geef ik taallessen aan allochtone mensen dus ik was wel redelijk op de hoogte”*.

Tabel 2.1. Mate van contact met asielzoekers.

	Nooit	Bijna nooit	Eens per twee weken	Meerdere keren per week
Hoeveel contact heeft u met asielzoekers in uw dagelijks leven?	46,2	38,5	7,7	7,7

In Tabel 2.2. is omschreven hoe respondenten die wel eens contact hebben met asielzoekers buiten de pilot om, dit contact hebben ervaren. Het grootste gedeelte geeft aan dat ze dit contact als positief ervaren. Op de vraag of respondenten meer of minder contact wilden met asielzoekers lopen de antwoorden meer uiteen. Iets minder dan de helft geeft aan dat ze tevreden zijn met de huidige mate van contact. Een even groot gedeelte geeft aan dat ze wel meer contact zouden willen. Deelname aan de pilot blijkt dus lang niet voor iedereen gebaseerd te zijn op een wens om meer in contact te komen met asielzoekers.

Tabel 2.2. Ervaring met contact met asielzoekers.

	1	2	3	4	5
Hoe ervaart u het contact dat u met asielzoekers heeft? (1=zeer negatief, 5= zeer positief)		14,3		42,9	42,9
Zou u meer of juist minder contact willen hebben met asielzoekers? (1=veel minder, 5= veel meer)		7,7	46,2	15,4	30,8

Representativiteit

Vanwege het beperkte aantal respondenten is het niet mogelijk geweest om betrouwbaar gebruik te maken van inferentiële statistiek, zoals significantietoetsen. De resultaten moeten daarom voorzichtig worden geïnterpreteerd: ze geven richting en inzicht in mogelijke effecten, maar kunnen niet worden gegeneraliseerd naar een grotere of andere groep(en). De bevindingen zijn in vooral representatief voor de deelnemers die aan deze pilot hebben deelgenomen.

Hoewel het responspercentage op het onderzoek onder deelnemers relatief hoog was omdat vrijwel alle deelnemers ten minste één van de vragenlijsten heeft ingevuld, zijn er wel verschillen in respons tussen de afzonderlijke vragen. Niet iedereen heeft beide vragenlijsten volledig ingevuld en sommige vragen zijn door respondenten overgeslagen. Vooral in Hoofdstuk 4, waar we kijken naar houdingsverandering, is daarom kritisch geselecteerd op respondenten die op alle relevante stellingen in beide metingen hebben geantwoord. Dit betreft een groep van 9 personen. Alle analyses met betrekking tot de contacttheorie zijn dan ook gebaseerd op deze groep. Voor die onderdelen geldt dus dat de respons geen volledige dekking heeft van de gehele onderzoeksgroep.

Hoofdstuk 3. Ervaringen van de opdrachtgevers

We bespreken in dit hoofdstuk de ervaringen van de opdrachtgevers bij het meedoen aan de pilot AZC-Doet.

We beginnen met de manier waarop opdrachtgevers in contact zijn gekomen met het project. In Tabel 3.1. is te zien hoe zij zijn geworven voor deelname aan de pilot. De meeste opdrachtgevers zijn benaderd via de twee betrokken organisaties, waarbij vooral De Stuw een belangrijke rol heeft gespeeld. Dit beeld wordt ook bevestigd in de interviews. Een respondent vertelt bijvoorbeeld hoe hij met spoed hulp nodig had bij het opruimen van zijn tuin vanwege een verhuizing. Via een buurtconciërge van De Stuw werd hij vervolgens in contact gebracht met de pilot.

Tabel 3.1. Manieren waarop opdrachtgevers in contact kwamen met de pilot.

	Percentage
Via De Stuw	68,75
Via InBeeld	12,50
COA/AZC	6,3
Iemand gaf me een tip	6,3
Andere welzijnsorganisatie	6,3
Sociale media	0
Flyers	0
Krant	0

In Tabel 3.2., 3.3. en 3.4. wordt de context beschreven waarin de vrijwilligers en opdrachtgevers met elkaar in contact zijn gekomen. Meestal ging het om kleinere groepen vrijwilligers die aan de slag gingen bij een opdrachtgever. Wat betreft de aard van het werk, blijkt uit Tabel 3.3 dat tuinonderhoud verreweg het meest voorkomt. Ongeveer de helft van de opdrachten bestond uit het snoeien van heggen, verwijderen van onkruid of opruimen van tuinen. Daarnaast werden vrijwilligers ook ingezet voor verhuizingen, huishoudelijke klusjes en ondersteuning bij lokale evenementen.

Een opdrachtgever illustreert dit als volgt: *“We hebben hier een grote tuin en alles groeide gewoon en moest worden gesnoeid. (...)Ze zijn hier met negen personen gekomen en hebben echt heel wat werk verzet. Ze hebben de heggen gesnoeid. Langs de paddocks heb je allemaal stroomdraden, daar groeide ook allemaal bosbessen het land in en dat hebben ze weggehaald.”*

In Tabel 3.4. zien we de lengte van de opdracht terug. Ruim een derde van de werkzaamheden vonden plaats in een tijdsbestek van ongeveer een dagdeel (3-4 uur).

Tabel 3.2. Aantal vrijwilligers per opdracht.

Hoeveel vrijwilligers zijn er langs gekomen	Percentage
<5	71,4
>5	28,6

Tabel 3.3. Uitgevoerde werkzaamheden door vrijwilligers.

Waar hebben de vrijwilligers mee geholpen	Percentage
Tuinonderhoud	50,0
Verhuizing	21,4
Huishoudelijke klussen	14,3
Ondersteuning lokaal evenement/ activiteit	14,3
Schoonmaakactiviteiten	0,0

Tabel 3.4. Duur van de inzet van vrijwilligers.

Waar hebben de vrijwilligers mee geholpen	Percentage
Minder dan een uur	7,1
1 tot 2 uur	28,6
3 tot 4 uur	28,6
Langer dan 4 uur	35,7

Hoewel we weten dat er bij elke opdracht een maatschappelijk werker aanwezig is geweest, zien we dat de maatschappelijk werkers niet altijd herkend worden. 14,3% van respondenten geeft namelijk aan dat er geen maatschappelijk werker aanwezig was (Tabel 3.5.). In de interviews werd het belang van deze begeleiding regelmatig benadrukt. De maatschappelijk werker speelt een belangrijke rol bij het begeleiden van het contact tussen de azc-vrijwilligers en de opdrachtgevers. Vooral omdat veel vrijwilligers de Nederlandse taal (nog) niet goed beheersen, terwijl dit voor sommige opdrachtgevers juist de enige taal is die ze spreken. Een opdrachtgever vertelt over een situatie waarin het vrijwilligerswerk niet helemaal goed werd uitgevoerd doordat de communicatie niet goed verliep:

“Dezelfde jongens kwamen drie weken later terug om de container op te halen en de bedden naar zolder te verplaatsen. Er was toen een andere begeleider mee die geen goed Nederlands sprak en hij heeft de opdracht niet goed begrepen. De spullen staan nu op de verkeerde plek, dus ik moet nog even kijken hoe ik dat oplos. Dat was wel echt een misverstand. Daar was ik teleurgesteld over.”

Tabel 3.5. Aanwezigheid van een maatschappelijk werker bij de opdracht.

Aanwezigheid maatschappelijk werker	Percentage
Ja	85,7
Nee	14,3

In Tabel 3.6. is te zien in welke taal het contact tussen opdrachtgever en vrijwilligers plaatsvond. In de meeste gevallen werd gecommuniceerd in het Nederlands, vaak mogelijk dankzij de aanwezigheid van een maatschappelijk werker die tolkte of hielp bij de uitleg. Bij de gevallen waar geen contact tot stand kwam tussen opdrachtgever en vrijwilliger, was er ook geen maatschappelijk werker aanwezig, wat opnieuw benadrukt hoe belangrijk deze rol is voor een goed verloop van het contact.

Tabel 3.6. Taal tijdens het contact tussen opdrachtgever en vrijwilliger.

Taal	Percentage
Nederlands	70,6
Engels	23,5
Gebaren	0
Geen contact	5,9

Aan de opdrachtgevers die contact hebben gehad met de vrijwilligers, zijn een aantal stellingen voorgelegd over hoe zij dit contact hebben ervaren. Uit Tabel 3.7. en Figuur 3.8. blijkt dat deze ervaringen positief zijn. Het contact met de vrijwilligers verliep in de meeste gevallen (zeer) soepel, en alle opdrachtgevers geven aan dat zij de vrijwilligers als zeer vriendelijk hebben ervaren. Dit positieve beeld zien we ook voor de maatschappelijk werkers die bij de opdrachten aanwezig waren. Zo verteld ook een van de opdrachtgevers in een interview hoe het contact prettig was geweest:

“Later heb ik ze nog wat te drinken gegeven met een koekje. Ja, dat vonden ze ook heerlijk, want in no time was het hele pak op. Echt vriendelijke jongens. Ik kan niks anders zeggen”

Wel heeft het taalverschil een grote impact op de ervaring van de opdrachtgevers. In 3 van de 4 interviews kwam terug dat het contact bemoeilijkt werd door het taalverschil. Zo verteld een respondent:

“Het is slecht contact krijgen omdat ze geen Nederlands spraken en ik spreek hun taal niet. Dat was een beetje lastig. Maar met duimpjes omhoog en zo hebben we gecommuniceerd.”

Organisatoren gaven aan in de focusgroep en de interviews dat er wel verschillen zitten in de mate van contact tussen de opdrachtgevers en de vrijwilligers per afspraak. Zo verteld een medewerker van InBeeld:

“Het is een beetje afwisselend. Er was bijvoorbeeld een vrouw die de jongens bijna uitnodigde voor het avondeten. Die maakte veel grapjes en er werd veel gepraat. Maar er was ook een keer een vrouw die afstandelijk was. Ze bleef binnen zitten en stelde geen vragen.”

Tabel 3.7. Ervaringen met het contact met vrijwilligers.

	Stroef	Neutraal	Soepel
Hoe verliep het gesprek met de vrijwilliger(s)? (1=zeer stroef, 5= zeer soepel)	14,3	-	85,7
Hoe verliep het gesprek met de maatschappelijk werker? (1=zeer stroef, 5= zeer soepel)	-	-	100%

Figuur 3.8. Ervaren vriendelijkheid van vrijwilligers en maatschappelijk werker.

Tot slot zien we in Figuur 3.9. dat alle opdrachtgevers (zeer) tevreden zijn met het uitgevoerde werk door de vrijwilligers. Los van enkele incidenten zijn de geïnterviewde opdrachtgevers ook overwegend positief over het uitgevoerde werk. Zo verteld een opdrachtgever: *“De vier jongens hebben alles keurig netjes naar beneden gesjouwd. Echt keurig netjes en snel ook.”*

Tabel 3.9. Tevredenheid over het uitgevoerde vrijwilligerswerk.

	Tevreden	Ze Tevreden
Hoe tevreden bent u met het werk dat de vrijwilligers hebben gedaan? (1=zeer ontevreden, 5= zeer tevreden)	13,3%	85,7%

Hoofdstuk 4. Houding tegenover azc-bewoners

Volgens de contacttheorie van Allport⁵ kan contact tussen verschillende groepen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, leiden tot een positievere houding en minder vooroordelen. In dit hoofdstuk onderzoeken we of dit ook het geval is bij de opdrachtgevers die hebben deelgenomen aan de pilot AZC-Doet. We meten mogelijke houdingsverandering op vier thema's:

1. **Emoties** ten aanzien van asielzoekers;
2. Of asielzoekers worden gezien als een **bedreiging of verrijking** voor de Nederlandse samenleving;
3. **Gedragsintenties**, bijvoorbeeld de bereidheid om vriendelijk contact te maken met asielzoekers;
4. Opvattingen over het **opvangbeleid** en de sociale acceptatie daarvan.

In de volgende paragrafen bespreken we elk thema afzonderlijk. Tot slot brengen we de uitkomsten samen om de balans op te maken: is er sprake van een verandering in houding, en zo ja, in welke richting?

4.1. Emotie

Om inzicht te krijgen in de emotie van opdrachtgevers ten opzichte van asielzoekers, zijn hen verschillende stellingen voorgelegd. De stellingen en antwoorden zijn weergegeven in Figuur 4.1 en Figuur 4.2. In Figuur 4.1 staan stellingen die negatief zijn geformuleerd. Hoe hoger de score (op een schaal van 1 = helemaal mee oneens tot 10 = helemaal mee eens), hoe negatiever de emotie over asielzoekers. In Figuur 4.2 staan juist positief geformuleerde stellingen. Daar geldt: hoe hoger de score, hoe positiever de emotie over asielzoekers.

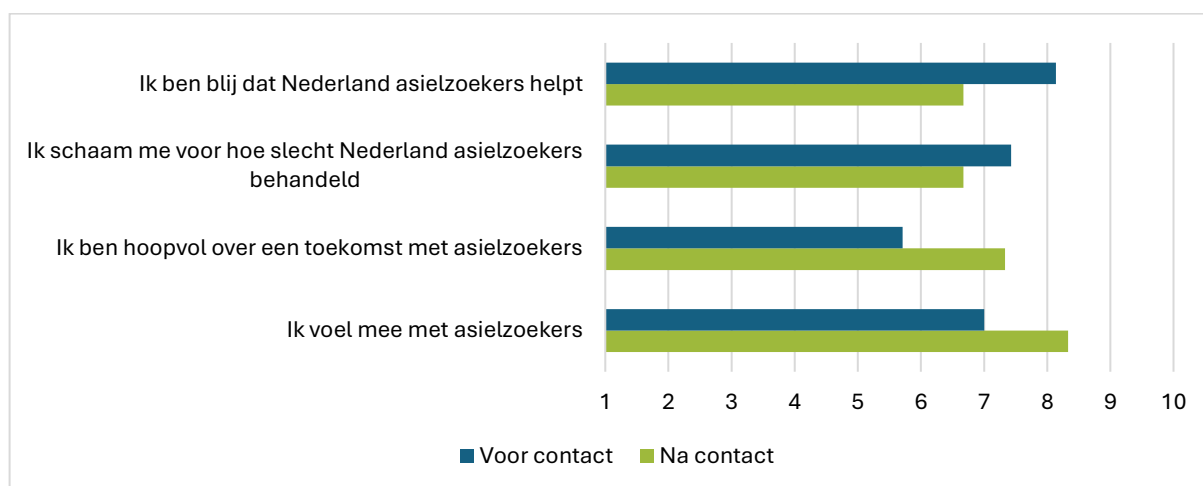
De resultaten laten een gemengd beeld zien. In Figuur 4.1 is bij twee van de vier stellingen sprake van een lichte toename van negatieve emoties na het contact. De emotie *boos* komt duidelijk naar voren: na het contact geven respondenten sterker negatieve emoties aan. Opvallend is dat juist de angst voor asielzoekers iets afneemt. Dit komt overeen met Figuur 4.2, waarin de positieve emotie *hoopvol* na het contact juist iets sterker wordt uitgesproken. Daarnaast lijken respondenten ook meer mee te voelen met asielzoekers na het contact, wat wijst op een groeiende empathie. Een respondent verwoordt diens empathie als volgt: *“Ze hebben hier op de bank gezeten en ik heb zelf ook kinderen en ik kon zien dat ze thuis echt miste. Ik zag dat aan de gezichtsuitdrukking”*.

⁵ Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison-Wesley.

Figuur 4.1. Emotie: negatief geformuleerd (1= helemaal mee oneens; 10 = helemaal mee eens)

Figuur 4.2. Emotie: positief geformuleerd (1= helemaal mee oneens; 10 = helemaal mee eens)

4.2. Bedreiging of verrijking

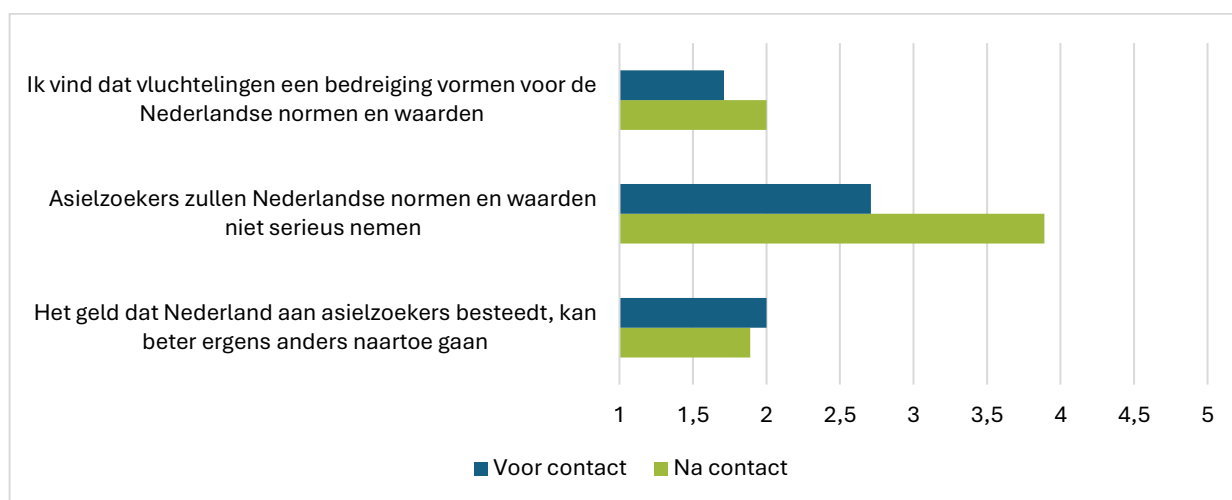
De volgende stellingen gaan over of asielzoekers als bedreiging of verrijking voor de maatschappij worden ervaren. Opnieuw zijn er stellingen positief (Figuur 4.3) en negatief geformuleerd (Figuur 4.4). De resultaten laten een gemengd beeld zien. Aan de ene kant lijken respondenten na het contact sterker geneigd te zijn om te denken dat asielzoekers de Nederlandse normen en waarden niet serieus nemen. Deze zorg over het *aanpassen* komt ook terug in de interviews: *“Zij moeten zich aanpassen aan ons. Wij niet aan hen. Zij moeten onze cultuur aanvaarden en wij zullen hun cultuur moeten tolereren.”*

Tegelijkertijd zien we ook positieve ontwikkeling. Respondenten zijn na het contact iets vaker eens met de stelling dat asielzoekers een aanwinst zijn voor de Nederlandse cultuur. Ook uit de interviews blijkt waardering voor de bijdrage die zij kunnen leveren:

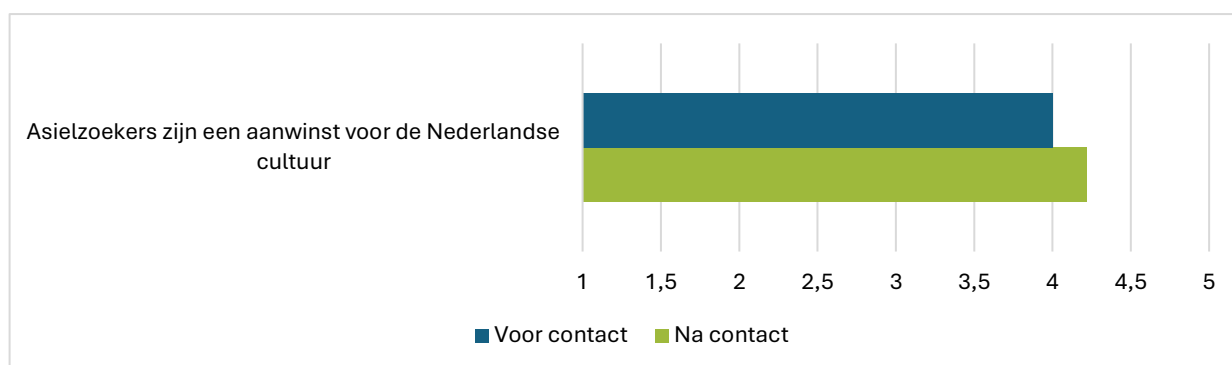
“Ze kunnen voor veel meer dingen ingezet worden. We hebben hier veel vergrijzing en mensen kunnen echt wel hulp gebruiken. Ze zouden blij zijn om geholpen te worden.”

Het lijkt erop dat de ervaring met het contact niet per se leidt tot minder zorgen, maar wel tot meer erkenning en waardering van de meerwaarde die azc-bewoners kunnen bieden.

Figuur 4.3. Bedreiging of verrijking: negatief geformuleerd.

Figuur 4.4. Bedreiging of verrijking: positief geformuleerd.

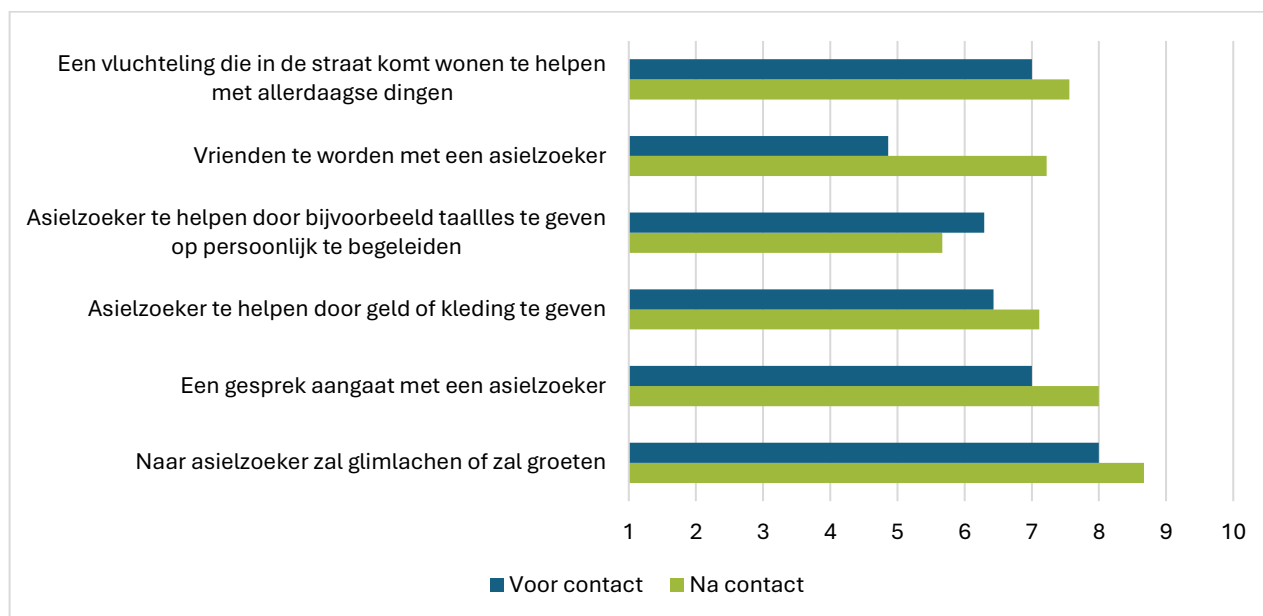

4.3. Gedragsintentie

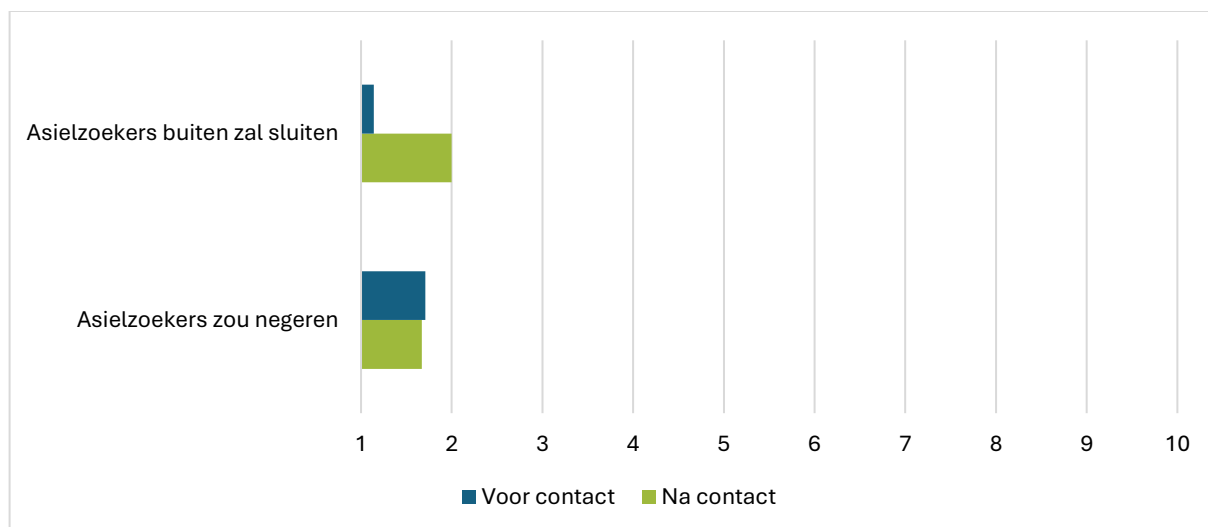
In Figuur 4.5 en Figuur 4.6 staan de stellingen over gedragsintenties: hoe verwachten respondenten dat zij zich zullen gedragen ten opzichte van asielzoekers? De resultaten laten overwegend eenzelfde beeld zien. Na het contact met de asielzoekers geven de respondenten gemiddeld vaker aan dat zij eerder geneigd zijn vriendelijk of behulpzaam gedrag te vertonen tegen asielzoekers. Ze schatten bijvoorbeeld de kans hoger in dat ze hen zullen groeten of een praatje zullen maken. Ook staan zij iets meer open voor het aangaan van een vriendschap. Opvallend is echter dat één stelling juist een

tegenovergestelde ontwikkeling laat zien: na het contact geven respondenten na sneller geneigd zijn asielzoekers uit te sluiten.

Figuur 4.5. Gedragsintentie: positief geformuleerd.

Figuur 4.6. Gedragsintentie: negatief geformuleerd

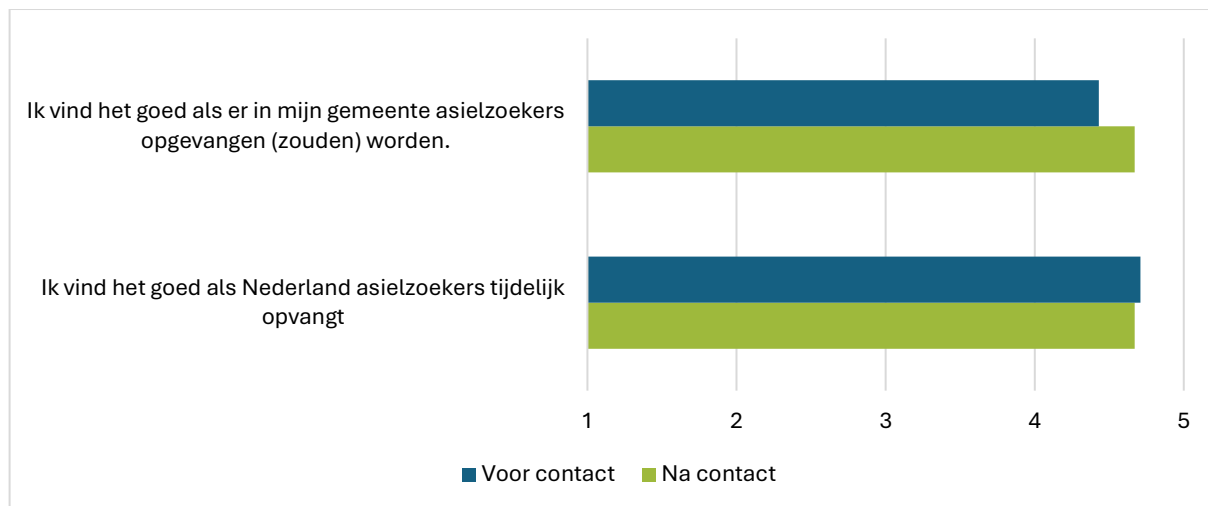
4.4. Evaluatie beleid opvang asielzoekers

In Figuur 4.7. zien we hoe respondenten tegen het opvangbeleid van asielzoekers aankijken, op zowel landelijk als lokaal niveau. De resultaten laten zien dat de houding ten aanzien van de lokale opvang licht positiever is geworden na het contact met de azc-vrijwilligers. Zo benoemd een respondenten dienst beeld over het azc in Hardenberg:

“En, ik heb redelijk positief beeld over het azc Hardenberg, hoor. Maar ik hoor nou wel verhalen van bewoners dat het allemaal niet zo rozegeur en maneschijn is.”

Voor het landelijke opvangbeleid zien we daarentegen geen duidelijke verandering: de meningen hierover blijven stabiel. Dit suggereert dat persoonlijk contact vooral invloed heeft op hoe men de lokale situatie beoordeeld en minder effect op het bredere maatschappelijke debat.

Figuur 4.7. Houding ten aanzien van de opvang van asielzoekers.

4.5. De veranderende houding tegenover azc-bewoners

Aan de opdrachtgevers is in de interviews gevraagd of zij zelf verandering ervaren in hun houding ten opzichte van azc-bewoners. Opvallend genoeg gaven zij vrijwel allemaal aan dat hun mening niet echt veranderd is door hun deelname aan de pilot. Ze benoemden dat het contact prettig was, maar plaatsen dit niet in directe context van een houdingsverandering.

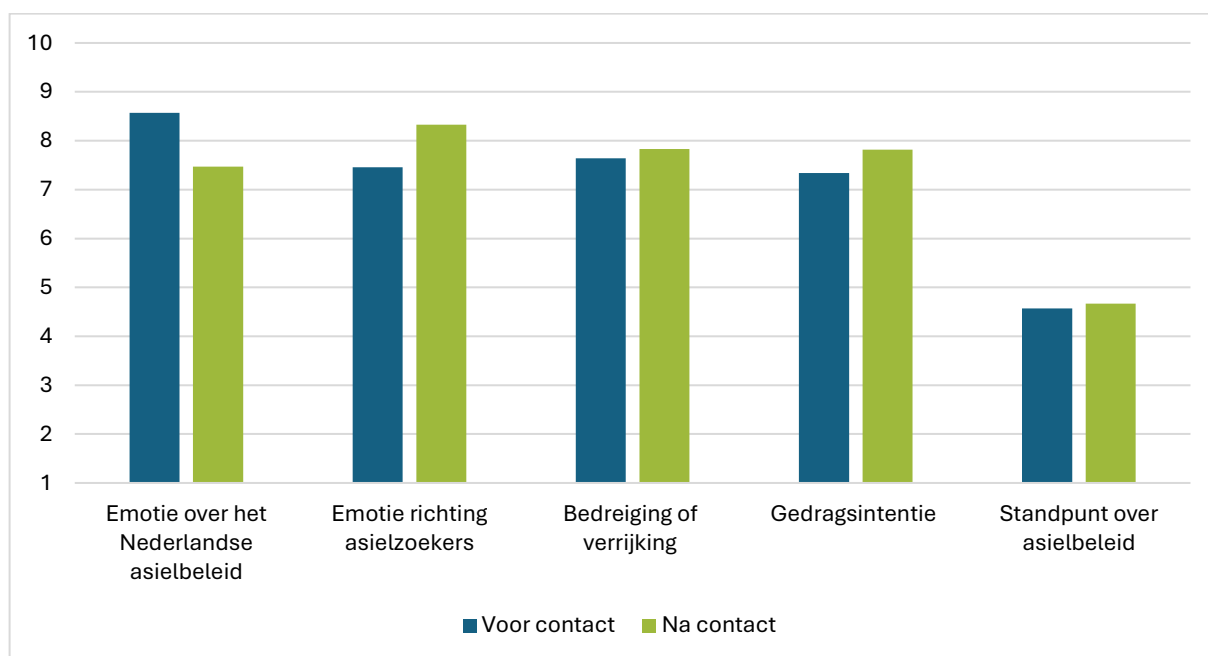
Als we vervolgens naar de statistieken kijken, zien we een ander interessant patroon. In Figuur 4.8. presenteren we een overzicht van de alle houdingen die in dit hoofdstuk zijn besproken. Op basis van empirische redenen (factoranalyse) en theoretische argumenten hebben we de verschillende stellingen die de houdingen meten samengevoegd tot vijf schalen. Twee daarvan betreffen stellingen emoties: een schaal met emoties over het Nederlandse asielbeleid, de ander richt zich op emotie ten opzichte van asielzoekers zelf (zie Bijlage 4). De andere drie schalen meten in hoeverre asielzoekers worden gezien als bedreiging of verrijking; de gedragsintentie tegenover asielzoekers; en de standpunten over asielbeleid.

Door deze stellingen samen te nemen ontstaat er een algemeen beeld van de houding van de opdrachtgevers is veranderd na het contact met azc-bewoners.

Het algemene beeld schetst een overwegend positief beeld. Op bijna alle onderdelen zien we een lichte tot sterkere verschuiving in positieve richting: opdrachtgevers lijken na het contact met de azc-bewoners een positievere houding te hebben ten opzichte van asielzoekers. Vooral de emotionele houding en de gedragsintentie lijken positiever te zijn. De respondenten lijken na het contact zich vriendelijker en meer betrokken te voelen en ook bereid om daadwerkelijk vriendelijke gedrag te vertonen. Ook op de dimensies bedreiging of verrijking en het standpunt over asielbeleid zien we kleine positieve verschuivingen.

Opvallend is dat één schaal een negatievere houding laat zien na contact. Namelijk de emotie over het Nederlands asielbeleid. Dit zou erop kunnen wijzen dat het contact met azc-bewoners niet alleen sympathie voor de bewoners vergroot, maar ook reflectie oproept op hoe Nederland asielzoekers behandelt.

Figuur 4.8. Samenvattend houding tegenover azc-bewoners.

De resultaten ondersteunen in grote lijnen de verwachtingen van de contacttheorie. Contact met azc-bewoners lijkt een positief effect te hebben op zowel gevoelens, gedragingen als opvattingen van de opdrachtgevers. Tegelijkertijd laat het contact ook ruimte voor nuance: het versterkt empathie, maar kan ook zorgen voor een meer kritische blik op de maatschappelijke context waarin dat contact plaatsvindt.

Tegelijkertijd is het belangrijk om te erkennen dat in deze pilot niet aan alle voorwaarden van de contacttheorie voldaan om het beoogde effect te weeg te brengen. Zo was er geen sprake van gelijke status tussen de contactgroepen: de opdrachtgevers ontvingen hulp, en de azc-bewoners waren boden de hulp. Daarnaast zijn de azc-bewoners geen statushouders en zijn niet verzekerd van een verblijfsvergunning in Nederland wat de

hiërarchische verhouding ook op scherp zet. Deze hiërarchische verhouding beperkt de mate van gelijkwaardigheid die Allport als essentieel beschrijft. Ook de voorwaarde van samenwerking aan een gedeeld doel was in beperkte mate aanwezig. De interactie was vooral gericht op het uitvoeren van een klus, waarbij de opdrachtgevers zelf vaak niet actief meewerkten. Dit zou kunnen betekenen dat de positieve effecten die we nu meten, mogelijk een onderschatting zijn van wat er bereikt kan worden wanneer meer voorwaarden van de contacttheorie worden vervuld.

Hoofdstuk 5. Succesfactoren en verbeterpunten

In dit hoofdstuk kijken we naar factoren die hebben bijgedragen aan het succes van de pilot, maar ook naar de punten die verbeterd kunnen worden. Tot slot benoemen we de voorwaarden die van belang lijken voor een succesvolle herhaling of uitbreiding van dit project.

5.1. Succesfactoren

Taakverdeling De Stuw en InBeeld.

Hoewel er niet veel contact was tussen de betrokken organisaties, leek het samenbrengen van het netwerk van De Stuw en InBeeld goed te werken. Personen met een hulpvraag werden gekoppeld aan azc-bewoners die tijd hadden, op de korte termijn al beschikbaar waren, en graag de handen uit de mouwen wilden steken. Deze samenwerking leidde tot het snel oppakken van hulpvragen als ze eenmaal in het vizier kwamen bij InBeeld.

Werkwijze bij InBeeld naar opdrachtgever toe

Als er eenmaal een link was gelegd met InBeeld, de organisatie van AZC-Doet, ging er volgens organisatoren een duidelijke procedure van start. Eerst werd door middel van telefonisch contact of een huisbezoek een inventarisatie gemaakt van de opdracht. Wat voor werk ligt er, hoeveel personen zijn er nodig om dit uit te voeren en kan de opdrachtgever de vrijwilligers voorzien van een hapje en een drankje.

Volgens de werkwijze ging er ook een maatschappelijk werker mee naar het vrijwilligerswerk. De maatschappelijk werker coördineerde de vrijwilligers en stemde af met de opdrachtgever. Deze aanpak lijkt succesvol: spanningen bij de opdrachtgevers werden vaak weggenomen en de taalbarrière werd overbrugd. Door de inzet van de maatschappelijk werker lijkt zo beter voldaan te worden aan twee belangrijke voorwaarden van de contacttheorie van Allport: de maatschappelijk werker stimuleerde *persoonlijk contact* en zorgde dat de ontmoeting een *positieve ervaring* werd.

Enthousiaste opdrachtgevers

Er kwamen veel positieve reacties terug in de interviews, vragenlijsten en via organisatoren. Zo schreef een opdrachtgever in de vragenlijst: *“Ik ben dankbaar dat asielzoekers mij helpen. Ze bieden hulp aan andere mensen. Dat is het mooiste wat iemand kan doen voor zijn medemens”*. Daarnaast geeft elke geïnterviewde aan dat hij of zij nog een keer mee zouden doen aan het project. Zo antwoordde een vrouw bij wie er geholpen is met verhuizen op de vraag of ze nog een keer hulp zou willen via AZC-Doet: *“Jazeker, ik ben hartstikke blij! En leuk als het dezelfde kinderen zijn, maar anderen zijn de volgende keer ook helemaal prima”*.

5.2. Verbeterpunten

Communicatie naar opdrachtgevers

Hoewel er een duidelijke werkwijze is voor het project AZC-Doet zien we ook dat opdrachtgevers graag iets meer informatie hebben voordat het vrijwilligerswerk plaatsvindt. Zo geven verschillende opdrachtgevers aan dat ze het spannend vinden niet te weten wat voor en hoeveel mensen er langs zullen komen bij hen thuis. Zo verteld een opdrachtgever: *“Nou ze hebben dus niet verteld wie er kwam en hoeveel en wat voor soort mensen. Zulk soort dingen. Maar ik heb daar ook niet naar gevraagd, want ik dacht van ik ben allang blij als er iemand komt.”* De spanning bij opdrachtgevers is iets wat we in veel interviews terug zagen komen. Het zou positieve impact hebben als er iets meer informatie verschaft kan worden aan opdrachtgevers voordat het vrijwilligerswerk plaatsvindt.

Minder opdrachten dan verwacht

De pilot is meerdere malen verlengd omdat er minder opdrachtgevers waren dan vooraf verwacht. Er waren momenten dat de pilot langere tijd stillag omdat er geen opdrachten binnenkwamen. Er lijken hier meerdere verklaring voor te zijn:

De Stuw is een welzijnsorganisatie waarbij meerdere uitvoerders van vrijwilligerswerk actief zijn. Andere initiatieven voor vrijwilligerswerk zijn het klusteam van De Stuw en Hard in Actie. Kleine huis tuin en keuken opdrachten komen bij het klusteam, en grotere opdrachten komen afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers bij Hard in Actie. Het lijkt alsof projecten pas bij AZC-Doet terecht komen als ze niet passen binnen andere initiatieven. Bijvoorbeeld vanwege de grootte van het project of de beschikbaarheid van vrijwilligers in vakantieperiodes. Voornamelijk grote klussen zoals tuinwerk of verhuizingen werden dus belegd bij AZC-Doet. Dit is een mogelijke verklaring voor het uitblijven van meer aanvragen.

Ook is er in de beginfase een moeizame opstart met de werving van opdrachtgevers geweest. De werving kwam pas langzaam op gang. Dit had te maken met personele wisseling bij de Stuw. Ook is er met weinig succes een informatiebijeenkomsten georganiseerd om inwoners te informeren over de mogelijkheden om vrijwilligerswerk bij hen uit te laten voeren. Door een haastige organisatie en onbegrip over het project bij bezoekers heeft deze bijeenkomst niet geleid tot meer opdrachten.

Er lijken ook aanwijzingen te zijn dat er een belangenverschil is tussen de verschillende organisaties. De Stuw krijgt geen compensatie voor het aandragen van aanvragen voor de pilot, en is vooral gefocust op het helpen van personen die bij hen aankloppen voor hulp. InBeeld daarentegen is meer direct en financieel betrokken bij de pilot. Uitloop van het project betekent voor hen dat er nieuwe middelen geregeld moeten worden. Dit lijkt

er in de samenwerking voor te zorgen dat het project goed loopt, maar er geen haast achter de werving wordt gezet door De Stuw terwijl dit voor InBeeld wel van belang is.

Tenslotte werd in de interviews ook zichtbaar dat InBeeld en De Stuw voornamelijk het noodzakelijke contact met elkaar hebben en er weinig samenwerking is tussen de partijen. Contact over aanvragen verliep via Whatsapp, en alleen als er echt iets aan de hand was is er volgens De Stuw *“2 of 3 keer”* een fysiek overleg geweest. Volgens InBeeld creëert dit tekort aan directe samenwerking *“Veel ruis en wachtruimte”*. Hierdoor lijkt er niet altijd een korte klap mogelijk te zijn geweest om inwoners bij de pilot terecht te laten komen.

Enkele incidenten

Uit de interviews en vragenlijst leek ook een aantal keer iets mis te zijn gegaan rondom de planning of uitvoering van het vrijwilligerswerk. Enkele voorbeelden zijn:

- Een opdrachtgever die, na het geven van een pakje sigaretten aan de vrijwilligers, schade op haar wasmachine ontdekte en vermoedde dat de vrijwilligers hier verantwoordelijk voor waren.
- Meubilair dat bij een verhuizing van de spullen naar de verkeerde plek zijn verplaatst en de opdrachtgever deze zelf niet meer terug kan verplaatsen.
- Te laat komen van de vrijwilligers en maatschappelijk werker in verband met een ongeluk, waardoor het werk op dat moment niet door kon gaan.
- Vervelende opmerkingen van de opdrachtgever naar de vrijwilligers toe.

Hoewel veel van deze incidenten niet onoverkoombaar zijn en goed werden opgelost, laat het ook de kwetsbaarheid van het project zien. Omdat de opdrachtgevers normaal gesproken weinig in contact komen met azc-bewoners, is dit moment van contact heel bepalend. Een opdrachtgever nam na afloop van het vrijwilligerswerk opnieuw contact op omdat er schade was en vertelde: *“Op deze manier ga ik toch anders naar deze mensen kijken.”* Dit laat zien dat één negatieve ervaring gemakkelijk kan worden gegeneraliseerd naar een hele groep, en daarmee een negatieve invloed kan hebben op de houding tegenover azc-bewoners in het algemeen. Het is dus ook belangrijk dat er goede nazorg en controle is als er iets misgaat rondom het vrijwilligerswerk.

5.3. Voorwaarden voor succesvolle herhaling

Er is gesproken over het voorzetten van AZC-Doet op andere plekken. Uit de interviews, focusgroep en data kunnen we enkele lessen ophalen die belangrijk zijn voor deze herhaling of uitbereiding.

Combinatie van goede netwerken

De kracht van de pilot lijkt vooral te zitten in de combinatie van de netwerken van de Stuw en InBeeld. In een herhaling van de pilot op een andere locatie is het hebben van deze netwerken van groot belang. De combinatie van een groot netwerk onder hulpbehoevende inwoners enerzijds, en een groot netwerk van azc-bewoners met wie een vertrouwensband is opgebouwd anderzijds. Juist door deze combinatie van netwerken wordt AZC-Doet een succesvol project wat behoeftes bij elkaar en contact teweegbrengt.

Voldoende uren beschikbaar stellen voor een maatschappelijk werker

We zien dat het veel tijd en energie kost om AZC-Doet tot een goede uitvoering te brengen. Deze uren zitten niet in het vrijwilligerswerk zelf, maar vooral in het scheppen van goede randvoorwaarden en zo te zorgen dat het vrijwilligerswerk een positieve ervaring wordt voor alle betrokkenen. Er moeten voldoende uren beschikbaar zijn voor de maatschappelijk werkers om vooraf langs te gaan, contact te onderhouden met de opdrachtgever over het vrijwilligerswerk, contact te leggen met de azc-bewoners en aanwezig te zijn bij het volledige vrijwilligerswerk. Zoals InBeeld het zelf omschreef: *“Je kunt een gevoel van onveiligheid bij de ontvanger alleen wegnemen door een Nederlands spreker mee te nemen. Beeldvorming is heel belangrijk [...] Om het in te bedden in de Nederlandse samenleving moet je iemand meesturen. Je moet als gemeente en maatschappelijke organisatie bereid zijn om daar uren in te verzetten.”*

Hoofdstuk 6. Conclusie

In dit onderzoek stond de vraag centraal hoe de pilot AZC-Doet is ervaren door opdrachtgevers en organisatoren, en welk effect deze heeft op de houding van opdrachtgevers ten aanzien van azc-bewoners in Hardenberg. De bevindingen zijn gebaseerd op een combinatie van vragenlijstonderzoek en interviews met opdrachtgevers en organisatoren.

Ervaring met de pilot AZC-Doet

De meeste opdrachtgevers kijken positief terug op het contact met de azc-vrijwilligers. Ze waarderen hun inzet, betrokkenheid en de ontmoeting zelf. Hoewel er praktische knelpunten waren zoals taalbarrières en algemene communicatie overheerste toch het gevoel dat dit project waardevol is geweest.

Verandering in houding

We zien dat de houding van opdrachtgevers op meerdere punten positiever is geworden na het contact. Vooral de emotionele betrokkenheid en de positieve gedragsintenties zijn toegenomen. Ook zien de opdrachtgevers asielzoekers iets vaker als verrijking voor Nederland en zijn ze iets positiever over de opvang van asielzoekers in hun eigen omgeving. Tegelijkertijd zijn de opdrachtgevers wat negatiever over het nationale asielbeleid.

Succesfactoren en verbeterpunten

De pilot laat zien dat contact tussen azc-bewoners en hulpbehoevende inwoners mogelijk en waardevol is, mits goed georganiseerd. Succesfactoren van dit project waren de inzet van maatschappelijk werkers als brug tussen vrijwilligers en opdrachtgevers, de combinatie van het netwerk van zowel De Stuw als InBeeld. Tegelijkertijd waren er ook uitdagingen: beperkte opdrachten, weinig samenwerking en een paar incidenten die de beeldvorming negatief beïnvloedden. Voor succesvolle herhaling op andere plekken zijn vooral voldoende tijd, duidelijke communicatie en samenwerkingspartners met een groot netwerk nodig.

Terugblik op de contacttheorie

De opzet van de pilot in AZC-Doet is geïnspireerd op de contacttheorie, die stelt dat intergroepscontact onder de juiste voorwaarden kan leiden tot minder vooroordelen en wederzijds begrip. De pilot voldoet deels aan de voorwaarden, zoals persoonlijk contact, positieve ervaringen en steun van autoriteiten. Andere voorwaarden waren minder aanwezig als samenwerking op basis van gelijkwaardigheid. Desondanks laten de resultaten zien dat ook gedeeltelijke invulling van de voorwaarden in deze pilot wel tot voorzichtig positieve effecten leiden.

Reflectie op dit onderzoek

Bij het interpreteren van dit onderzoek zijn enkele belangrijke kanttekeningen te maken. Allereerst is in dit onderzoek niet gekeken naar de ervaringen van de azc-bewoners (de vrijwilligers) zelf. Daarmee ontbreekt een belangrijk perspectief. We weten niet hoe zij het contact met de opdrachtgevers hebben ervaren, welke invloed het vrijwilligerswerk op hen heeft gehad, en of zij zich bijvoorbeeld welkom, veilig of gewaardeerd voelden. Ook weten we niet of hun houding veranderd is ten aanzien van de inwoners van Hardenberg. Juist in een project dat draait om ontmoeten was het mooi geweest als we beide kanten van het contact konden bevragen en raden dan ook sterk aan dit in vervolgonderzoek deze groep centraal te zetten.

Als tweede is er in dit onderzoek alleen gekeken naar expliciete houdingen: bewuste opvattingen die mensen zelf kunnen benoemen en bereid zijn te delen. Wij hebben met dit onderzoek niet gekeken naar impliciete, meer onzichtbare associaties en voorgenomen handelingen. Het is dus mogelijk dat meer onzichtbare associaties meer of minder beïnvloed zijn door het contact. Voor een completer beeld van de houdingseffecten zou vervolgonderzoek ook deze dimensie kunnen meenemen.

Als derde hebben we geen zicht op de langdurige effecten van het contact op de houding. In dit onderzoek is gekeken naar de houding kort na het contactmoment. Of die houding blijvend veranderd is onbekend.

Als vierde zijn de resultaten van dit onderzoek niet zondermeer te generaliseren naar de bredere bevolking van Hardenberg. De steekproef bestaat uit een selecte groep opdrachtgevers die zichzelf aangemeld hebben bij De Stuw. Het is aannemelijk dat deze mensen in ieder geval niet al sterk negatieve opvattingen hadden tegenover azc-bewoners, of in ieder geval openstonden voor contact. De resultaten geven daarbij inzicht in wat mogelijk is onder deze omstandigheden. In een vervolg op deze pilot is het van interessant als op grotere schaal met bijvoorbeeld een bredere doelgroep wordt gekeken of de effecten die gevonden zijn in dit onderzoek in stand blijven.

Tot slot

In een tijd waarin het debat over asiel en migratie vaak wordt gevoerd in tegenstellingen en misinformatie, laat deze pilot voorzichtig zien wat persoonlijk contact op lokaal niveau kan doen. Het vrijwilligerswerk faciliteert ontmoeting, wat leidt tot meer empathie en een toegenomen bereidheid om aardig(er) te zijn tegen asielzoekers. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat kleinschalige initiatieven, mits goed georganiseerd, kunnen bijdragen aan een positievere houding van inwoners tegen asielzoekers.

Ondanks dat het om een pilot met een beperkte groep deelnemers gaat, laten de positieve ervaringen en houdingsveranderingen zien dat dit soort projecten kunnen bijdragen aan een samenleving waarin mensen elkaar beter leren begrijpen. Een vervolg

op deze pilot ligt dan ook voor de hand, met aandacht voor de randvoorwaarden die het contact effectief maken. Een bredere toepassing van dit project verdient daarom nadere verkenning, met oog voor de succesfactoren én de ervaringen van azc-bewoners.